

Radboud Universiteit

Het verschil in taalintensiveringen in onlinereacties op een vrouwelijke en mannelijke opiniemaker

The difference in language intensifications in online comments of a feminine
and masculine opinion leader.

Bachelorscriptie Communicatie- en Informatiewetenschappen

Sophie Tuinstra

s1023472

Docent: Dr. H.W.M. Giesbers

Tweede beoordelaar: Dr. W.G. Reijnierse

Thema 1: Taalintensiverende middelen in discussies met mannen en vrouwen

3 juli 2019

Radboud Universiteit Nijmegen

Aantal woorden: 6541

Dankwoord

Voor u ligt het scriptierapport van Sophie Tuinstra. In de afgelopen periode heb ik nieuwe kennis opgedaan op het gebied van taalintensivering en statistiek. Het onderwerp van dit onderzoek heeft mij aan het denken gezet over mijn eigen assumpties over de behandeling van vrouwen en mannen in online discussies en de verschillen daarin. Verder wil ik een aantal personen bedanken die mij in de afgelopen periode hebben geholpen.

Als eerst mijn scriptiebegeleider dr. Herman Giesbers voor het organiseren van alle bijeenkomsten, de ondersteuning tijdens de bijeenkomsten, het beantwoorden van vragen en voor het meedenken tijdens de scriptieperiode. Daarnaast bedank ik dr. Gudrun Reijnierse voor haar leerzame feedback, waarmee ik mijn schrijfstijl op het gebied van onderzoek heb kunnen verbeteren en voor de tijd die zij nam om met mij in gesprek te gaan.

In het bijzonder bedank ik medelid van de scriptiegroep, Matthijs Rouw, voor het contact zoeken met Ulrike waardoor wij meer duidelijkheid kregen op onze statistiek gerelateerde vragen, voor het delen van zijn kennis en voor zijn begeleiding tijdens de laatste twee bijeenkomsten. Daarnaast mijn onderzoeksmethodologie docente Ulrike Nederstigt, voor haar hulp tijdens de laatste weken van de scriptieperiode en voor de tijd die ze voor ons heeft genomen om ons te helpen bij de statistiek gerelateerde onderwerpen en vragen.

Tot slot wil ik mijn medegroepsleden bedanken voor hun kennis en inzet. Ik heb gemerkt dat samenwerken met een grote groep lastig blijft en dat vooral duidelijkheid en orde hierbij belangrijk zijn om te behouden. Desondanks heb ik ook hier veel van geleerd. Iets wat ik kan meenemen in de toekomst.

Sophie Tuinstra

Nijmegen, 3 juli 2019

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd door studenten van de Radboud Universiteit en is uitgevoerd naar aanleiding van het feit dat bij discussies over gevoelige thema's er anders gereageerd lijkt te worden op vrouwelijke opiniemakers dan op mannelijke. In dit onderzoek is onderzoek gedaan naar het gebruik van taalintensiveerders in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Het doel was om te onderzoeken of er daadwerkelijk anders gereageerd wordt op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Dit werd gedaan aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: "Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een vrouw en man uitgedrukt in taalintensiverende middelen?" Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een corpus bestaande uit driehonderd onlinereacties, samengesteld door tien studenten op mediakanalen als Facebook en Twitter of andere online fora. Deze onlinereacties zijn gecodeerd op sentiment (negatief of positief) en op type taalintensiveerder (woordsoorten, stijlfiguren, typografie). Voor het volledige corpus zijn vervolgens scores berekend voor de intercodeurbetrouwbaarheid, waaruit geconcludeerd kon worden dat het corpus valide genoeg was om te analyseren. Aan de hand van de resultaten van de statistische analyses bleek geen significant verschil te bestaan tussen het gebruik van taalintensiveerders in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Er zal meer onderzoek nodig zijn om inzicht te krijgen in de verschillen tussen reacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers in online discussies. Hiervoor zijn in dit onderzoek een aantal aanbevelingen opgesteld waaronder het advies om gebruik te maken van een groter corpus en uitgesproken figuren.

Inleiding

Door de komst van het internet en sociale media wordt het steeds makkelijker om opinies onder de aandacht te brengen bij een groot publiek (Liebrecht, 2015; Hustinx & Van Mulken, 2012). Hoogleraar communicatiewetenschappen Jan van Dijk stelt dat sociale media als Facebook steeds vaker als opinieplatform worden gezien. Wanneer er een nieuwsbericht over bijvoorbeeld Zwarte Piet wordt geplaatst, duurt het vaak slechts een paar minuten voordat de eerste scheldwoorden zijn geplaatst (RTLNieuws, 2019). Onderzoek van Schellens (2013) bevestigt deze uitspraken over het sterke karakter van online discussies. In zijn onderzoek komt naar voren dat er regelmatig wordt geklaagd over een oplopende toon in het publieke debat. Schellens (2013) stelt: “Nog frequenter gaat het om de toon op internetfora, waar het scala aan scheldwoorden en beledigingen zo groot is geworden dat een zinnige discussie moeilijk wordt” (p. 8).

In verschillende onderzoeken blijkt er naast de toon van onlinereacties nog iets anders aan de hand te zijn. Lehtonen (2013) stelt dat er anders gereageerd lijkt te worden op vrouwelijke opiniemakers dan op mannelijke. Een onderzoek van de Volkskrant over online haat en intimidatie bevestigt deze uitspraak (Linneman & Melchior, 2017). Voor dit onderzoek zijn dertig vrouwelijke columnisten ondervraagd en zijn 2.500 reacties onder de meest becommentarieerde artikelen met elkaar vergeleken. Uit het onderzoek blijkt dat vrouwen vaker persoonlijk worden aangevallen dan mannen. Vrouwelijke columnisten hebben regelmatig te maken met hatelijke opmerkingen die niet alleen gericht zijn op hun geslacht, maar ook steeds vaker op hun afkomst. Daarnaast worden zij vaker dan mannen aangesproken met een denigrerende toon of weggezet als ‘dom’. Uit het onderzoek blijkt ook dat twee-derde van de ondervraagde vrouwelijke columnisten een enkele keer of meerdere keren is bedreigd. Deze bedreigingen variëren van ‘Jij zou eens moeten worden verkracht’ tot ‘Ik weet waar je woont, hoer’. Hierdoor betwijfelt meer dan de helft van de ondervraagde vrouwen wel eens tot regelmatig of ze haar mening moet delen over een bepaald onderwerp. In onlinereacties op mannen speelt dit vele malen minder. De kritiek die mannen krijgen is vooral gericht op hun argumenten of op de cijfers die ze leveren. Slechts drie procent van de mannelijke columnisten uit het onderzoek wordt benaderd door middel van een *ad hominem*, terwijl het percentage bij de vrouwelijke columnisten op dertien procent ligt.

Met het huidige onderzoek is er aan de hand van een corpusstudie onderzocht of vrouwelijke opiniemakers daadwerkelijk anders worden bejegend dan hun mannelijke collega's door te kijken naar het gebruik van taalintensiveerders in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers.

Theoretisch kader

Online discussies

De laatste jaren wordt er veel geklaagd over de toon van het publieke debat. De toon van het publieke debat betreft vaak zware onderwerpen als terrorisme, immigratie- en integratiebeleid en religiekritiek. Het kan hierbij gaan om de toon van politici die zij aanslaan in discussies in en buiten de Tweede Kamer, maar het kan ook gaan over de toon van het publieke debat in bijvoorbeeld kolommen van de krant (Schellens, 2013). Schellens (2013) stelt daarnaast dat het geklaag nog frequenter gaat om de toon op internetfora. Individuen zijn namelijk door de komst van het internet en sociale media op een nieuwe manier gaan discussiëren, online (Ellison, Hancock, & Toma, 2011). Deze vorm van communiceren wordt ook wel *computer-mediated communication* genoemd, afgekort CMC. Het begrip CMC omvat alle communicatie via nieuwe media of sociale media (Verheijen, 2017). Bij nieuwe media kan er gedacht worden aan computer games, virtuele werelden en VR. Nieuwe media is in tegenstelling tot oude media interactief (Manovich, 2002).

CMC wordt veelal gebruikt op sociale media en het gebruik van sociale media is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen (Verheijen, 2017). Sociale media bieden gebruikers een vorm van vrijheid. Deelnemers kunnen zelf bepalen wat ze zeggen, wanneer ze dit zeggen en hoe ze dit zeggen (Schoondorp, 2010). Thijssen (2008) stelt dat mensen in de echte wereld eerder bang zijn om volledig te zeggen wat ze denken, omdat ze denken eerder veroordeeld te zullen worden door de mensen om hen heen. Online speelt deze angst minder, wat ertoe kan leiden dat mensen veel eerder harder en eerlijker communiceren (Thijssen, 2008). Naast vrijheid bieden sociale media volgens Schoondorp (2010) ook gelijkheid voor gebruikers. Op sociale media is geen sprake van verschillen in de mate van macht. Ieder individu heeft de kans om een account aan te maken en deel te nemen aan het maatschappelijke debat.

De vrijheid en gelijkheid die sociale media bieden hebben ook gevolgen voor de manier waarop er gecommuniceerd wordt. Een individu kan volgens Ellison, Hancock en Toma (2011) online de eigen persoonlijke informatie geheimhouden of daarover liegen. Online is de ander namelijk niet zichtbaar en is er de mogelijkheid tot 'verbergen' (Ellison, Hancock, & Toma, 2011). Door deze anonimiteit durven mensen online sneller en extremer negatief taalgebruik te gebruiken (Schoondorp, 2010). Suler (2005) omschrijft dit laatste als het *disinhibition-effect*, het ontbreken van een *face-to-face* ontmoeting waarbij gevoelens van anonimiteit en onzichtbaarheid optreden. Deze gevoelens zorgen er bij velen voor dat ze in staat zijn hun 'ware zelf' online beter uit te drukken dan in *face-to-face* contexten. In online

contexten is tegenwoordig vaak sprake van *toxic disinhibition*, een negatieve vorm van het *disinhibition-effect*. Ook wel omschreven als *flaming* (Belk, 2013).

Taalintensivering

Er zijn verschillende termen voor het omschrijven van het versterken van uitingen met taal. Voorbeelden zijn taalintensivering, taalintensiteit, geïntensiveerd taalgebruik en *intensification*. Liebrecht (2015) geeft in haar proefschrift verschillende definities van taalintensiteit. De definitie “the quality of language which indicates the degree to which the speaker’s attitude toward a concept deviates from neutrality” van Bowers (1963, p. 416) wordt door haar benoemd als een van de eerste en tevens een van de invloedrijkste definities van taalintensiteit. Strikt genomen betekent deze definitie dat met taalintensiteit in versterkende (heel, erg) en in afzwakkende zin (aardig, matig) afgeweken kan worden van het neutrale. In dit onderzoek is de definitie van Van Mulken en Schellens (2012) aangehouden. Zij vormden een nieuwe definitie van taalintensivering, zonder de definitie van Bowers (2013) te vervangen. Van Mulken en Schellens (2012, p. 29) definiëren taalintensivering als volgt: “een element in een uiting is een intensivering wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een grammaticaal correcte zin die in de context relevant is én een minder krachtige evaluatie tot uitdrukking brengt”.

Taalintensivering wordt veelvuldig gebruikt om de overtuigingskracht van een bericht te versterken en draagt bij aan een verharding of verruwing van de toon van een online debat (Hoeken, 2005; Liebrecht, 2015). Zodra een woord wordt toegevoegd of wordt vervangen om de intensiteit van de kracht van de reactie te versterken, is er sprake van tekstuele intensivering (Schellens, 2006). Het bijzetten van kracht betekent hier dat bij het verwoorden van een mening of evaluatie gekozen kan worden uit verscheidene woorden en formuleringen. Woorden als ‘prachtig’ of ‘fantastisch’ zijn voorbeelden van woorden waarbij positieve evaluaties worden versterkt. Niet alleen bijvoeglijke naamwoorden als deze zijn woorden voor taalintensivering. Er zijn ook intensiverende voorvoegsels (‘piepklein’ en ‘peperduur’) en versterkende zelfstandig naamwoorden (‘kabouterkamertje’ in plaats van ‘kleine kamer’). Voorvoegsels of zelfstandig naamwoorden als deze kunnen een boodschap ontkrachten. De interpretatie van woorden als ‘super’ en ‘mega’ is afhankelijk van de context. Deze versterkende woorden kunnen zowel een positieve als negatieve uitkomst hebben. Het gebruik van ‘super’ met ‘lelijk’ of ‘mega’ met ‘dom’ heeft bijvoorbeeld een negatieve lading, terwijl ‘super’ of ‘mega’ in combinatie met woorden als ‘mooi’ en ‘slim’ juist een positieve lading heeft.

Liebrecht (2015) stelt dat geïntensiveerd taalgebruik door verschillende individuen wordt toegepast (jong en oud, politici, professionele schrijvers en amateurs, etc.) en het in verschillende contexten voor komt. Bijvoorbeeld offline, aan de eettafel in de keuken (dat gerecht was super lekker) en online, zoals in reviews (het boek was prachtig) of op socialenetwerksites (de treinen rijden weer eens als slakken vandaag), maar ook in reclame (koop dit fantastische product!) en in de politiek (we moeten de ongelooflijk snelle opwarming van de aarde tegengaan).

Taalintensivering in online platforms

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er online steeds vaker gebruik wordt gemaakt van taalintensivering. Keats (2010) bespreekt in haar artikel het fenomeen *cyberbullying*, een situatie waarbij bepaalde individuen zich specifiek richten op het terroriseren en het tot zwijgen brengen van vrouwen, mensen van kleur en etnische minderheden. Het artikel benadrukt dat er bij vrouwen vaker dan mannen sprake is van verbaal geweld.

Bouyeure (2019) beschrijft in haar artikel de manier waarop Amerikaans congreslid Ilhan Omar werd behandeld na haar speech over de vrijheid van moslims na 9/11. Omar is een zwarte vrouw, moslim, immigrant en intersectioneel feminist, iets wat volgens haar redenen zijn voor discriminatie. Volgens Omar komt het er in de praktijk vaak op neer dat een vrouw als zij minder snel het voordeel van de twijfel krijgt dan bijvoorbeeld een Amerikaanse blanke vrouw. Het was voor Omar daarom ook geen verassing dat zij vele doodsbedreigingen had ontvangen, nadat Trump een filmpje had gepost waarin haar gewraakte woorden meermaals werden herhaald. Omar reageerde hierop dat het een casus had kunnen zijn uit het onderzoek van Amnesty waarin werd geconcludeerd dat online platforms voor vrouwen een ‘giftige’ plek zijn. Met name voor vrouwen die niet-wit zijn, bij een etnische of religieuze minderheid horen, een beperking hebben of bijvoorbeeld homoseksueel of transgender zijn.

Lehtonen (2013) bekeek in haar onderzoek de maatschappelijke rol van een literaire auteur als publieke intellectueel. In haar onderzoek bespreekt zij de zaak uit 2011 waarin de Finse auteur Sofie Oksanen het kunstbeleid van de politieke partij ‘True Fins’ vergelijkt met het kunstbeleid van nazi-Duitsland. Haar vergelijking veroorzaakte een grote discussie, nadat het interview was gepubliceerd door twee toonaangevende Finse kranten. Oksanen kreeg veel negatieve kritiek, schrijvers waren minachtend over haar. Haar Fins-Estlandse identiteit als vrouw werd hierdoor steeds meer gekleineerd. Lehtonen (2013) benoemt hierbij dat online discussieforums vaak gezien worden als ontmoetingsplaatsen, waar het gewone publiek kan deelnemen aan maatschappelijke debatten. Echter, ondanks de aanwezigheid van vrijheid van

meningsuiting, zijn deze online forums ook plekken waar sprekers het zwijgen wordt opgelegd. Het lijkt alsof er ruimte wordt geboden voor anonieme commentatoren om vrouwenhaat en racisme te uiten, zoals te zien is in het geval van Sofie Oksanen (Lehtonen, 2013).

Centrale vraagstelling

Uit onderzoek van Schellens (2013) blijkt dat er steeds vaker geklaagd wordt over de toon van het publieke debat, met name de toon op internetfora. Dit komt onder andere door een vorm van vrijheid en anonimiteit die online platforms bieden, ook wel het *disinhibition-effect* (Suler, 2005). Mensen durven zich hierdoor online sneller extremer te uiten en heftiger taalgebruik te gebruiken (Belk, 2013; Thijssen, 2008). Lehtonen (2013) beargumenteert dat er online anders gereageerd lijkt te worden op vrouwen dan op mannen. Echter, in het onderzoek van Lehtonen (2013) werd slechts de bejegening van een vrouwelijke opiniemaker belicht. Er is geen onderzoek gedaan naar de reacties op een mannelijke opiniemaker, waardoor er geen vergelijkingsmateriaal was. Om die reden is er in dit onderzoek, onderzoek gedaan naar de bejegening van vrouwelijke én mannelijke opiniemakers in online discussies op internetfora. Hiervoor is een corpusanalyse uitgevoerd, waarbij de resultaten een belangrijke rol kunnen spelen in onderzoek naar de ontwikkeling van het publieke debat en online taalgebruik, maar ook in de behandeling van vrouwen en mannen in online discussies. Naar aanleiding van bovenstaande onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag tot stand gekomen:

“Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een vrouw en man uitgedrukt in taalintensiverende middelen?”

Om bovenstaande onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn er drie deelvragen opgesteld:

1. In welke mate verschilt het sentiment in onlinereacties op een standpunt van een vrouwelijke en mannelijke opiniemaker?
2. In welke mate is er sprake van taalintensivering in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers?
3. In welke mate worden er verschillende taalintensiveerders gebruikt in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers?

Methode: corpusanalyse

Materiaal

Om te onderzoeken of er een verschil bestond tussen onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers, is er een corpusonderzoek uitgevoerd. Bij de vorming van het corpus is er puur geselecteerd op onlinereacties, omdat de focus van dit onderzoek op de toon van het debat op internetfora lag. Tijdens het verzamelen van de data is er gezocht naar verschillende uitspraken van vrouwelijke en mannelijke opiniemakers en de reacties daarop, waarbij het theoretisch van belang was dat deze opiniemakers uitspraak hadden gedaan over een thema in (een) online krant(en), online column(s) of op sociale media. Voorbeelden van internetfora die in dit corpus zijn gebruikt zijn sites als www.facebook.com, www.volkskrant.nl, www.nu.nl en www.joop.bnnvara.nl. Er is niet speciaal geselecteerd op gevoelige thema's, maar deze werden ook niet uitgesloten. Voorbeelden van thema's die als gevoelig zijn beschouwd en in dit corpus zijn gebruikt zijn de Zwarte Piet-discussie, het kinderpardon, seksisme en de klimaatkwesitie. De onderzoekers werden niet verplicht gesteld om opiniemakers binnen één thema te vinden die dezelfde mening uitten, het ging erom hoe er op hen gereageerd werd. Een vereiste was wel dat iedere onlinereactie een omvang van minstens veertig woorden moest bevatten. In totaal zijn er 300 reacties verzameld. Dit betekende dat iedere onderzoeker dertig reacties moest verzamelen. De verzamelde reacties zijn niet ouder dan vijf jaar. Een aantal voorbeelden van verzamelde reacties uit het corpus:

“De #MeToo beweging is doorgeslagen tot een politiek instrument waarmee je mensen kunt uitschakelen door geschiedenis. Dat slachtoffers voor zichzelf opkomen vind ik prima maar dat ze dat in de meeste gevallen pas na hun carrière doen vind ik minder. Kennelijk konden zij zo lang mee leven want anders zouden zij eerder voor bedanken. Het is niet voor niets dat deze beweging in Hollywood is begonnen”

“Hallo Elma. U schreef een schandalige jankcolumn en uw arrogante keuze voor woorden als ‘grote mensen thema’ maakt dat ik me eerder achter mijn witte oren krab over de eindredactie van een krant die -dacht ik- niet de Telegraaf is”

“Wat een treffende column. Kinderen zijn nu weggelopen en kunnen dus waarschijnlijk vandaag niet uitgezet worden. Stel je eens voor dat het jouw kind of kleinkind is die in een dergelijke situatie zit. Dit past niet in een beschaafd land. Maar het kabinet feest door in Scheveningen!”

Verder moest duidelijk naar voren komen dat de auteur van het opiniestuk een vrouw of een man was en dat de opiniemakers die per thema werden vergeleken, vergelijkbaar waren wat betreft functie en/of status. Opinions van omstreden individuen als Sylvana Simons zijn vermeden, omdat ervoor is gekozen om in dit onderzoek geen reacties op individuen te verzamelen waar de maatschappij waarschijnlijk al een sterke opinie over heeft.

Procedure

Voor het onderzoek zijn er allereerst onlinereacties verzameld. In totaal zijn er 300 reacties verzameld door tien onderzoekers. Om hiertoe te komen, zocht iedere onderzoeker vijf thema's en verzamelde daarbij drie reacties per vrouwelijke opiniemaker en drie reacties per mannelijke opiniemaker. Dit kwam neer op dertig reacties per onderzoeker. Voorbeelden van thema's die zijn gebruikt zijn toerisme in Amsterdam, het leenstelsel, het vuurwerkverbod, de gele hesjes en vaccinaties. Vervolgens zijn de gevonden reacties gecodeerd. Dit gebeurde op reactieniveau. Hierbij is gebruik gemaakt van twee stappen. In de eerste stap beoordeelde de onderzoeker het sentiment van de reactie. Deze beoordeling kon negatief of positief zijn. Vanwege een te kleine intercodeursbetrouwbaarheid is er later voor gekozen om de schaal nominaal te maken. Hierbij werd een reactie negatief bestempeld bij een beoordeling van 1 tot 5 en positief bij een beoordeling van 6 tot 10. Aan de hand van deze beoordelingen konden eventuele verschillen tussen onlinereacties op vrouwen en mannen getoetst worden middels een chi-kwadraattoets.

In de tweede stap werd er gekeken naar de soorten intensiveringen. Hierbij is gebruik gemaakt van categorieën afkomstig uit het proefschrift van Liebrecht (2015). Deze categorieën zijn gekozen omdat er in dit onderzoek net als in het onderzoek van Liebrecht (2015) naar evaluatieve teksten is gekeken. In het proefschrift is gebruik gemaakt van vier categorieën (intensiverende woordsoorten, intensiverende stijlfiguren, intensiverende syntaxis en intensiverende typografie). In dit onderzoek is het gebruik van deze categorieën gesimplificeerd door te werken met drie categorieën. Deze keuze is gemaakt omdat dit onderzoek een bachelorscriptie betrof, er een zeer beperkte tijdsomvang voor het onderzoek was, het corpus van driehonderd reacties nog te klein was voor een gedetailleerde categorisering (te weinig data beschikbaar per categorie) en een categorie als intensiverende syntaxis meer talige scholing vergt. Er is daarom gebruik gemaakt van drie categorieën met een vereenvoudigde onderverdeling. De gebruikte categorieën zijn intensiverende woordsoorten, intensiverende stijlfiguren en intensiverende typografie.

De categorie intensiverende woordsoorten is weer onderverdeeld in zelfstandige naamwoorden, werkwoorden, adverbialen (bijwoorden en bijvoeglijke naamwoorden), affixen en overige woorden die onder de categorie woordsoorten vielen werden gecodeerd onder ‘woordsoorten overig’. De categorie stijlfiguren is weer onderverdeeld in ironie en overige stijlfiguren. Bij overige stijlfiguren kon gedacht worden aan bijvoorbeeld hyperbolen en metaforen. In dit onderzoek zijn sarcastische opmerkingen, indien van toepassing, onder de variabele ‘stijlfiguren overig’ gecodeerd. Om sarcasme en ironie van elkaar te onderscheiden werden reacties met een bedekte, milde spot gezien als ironie en reacties met een bijtende spot (scherper en kritischer) gezien als sarcasme. Tot slot werd voor intensiverende typografie één variabele aangehouden, namelijk ‘typografie’. Onder intensiverende typografie konden zaken als leestekens, accenten en kapitalen vallen. Om een overzicht te geven van de variabelen, zijn hieronder per groep een aantal voorbeelden uitgewerkt.

Intensiverende woordsoorten

Voorbeelden van intensiverende woordsoorten uit dit corpusonderzoek zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1. Intensiverende woordsoorten corpus

Type intensiveerder	Voorbeelden intensiveerders uit corpus
Zelfstandig naamwoord	Het is nu eenmaal de gewoonte van onze regentenklied om dit soort zaakjes in commissies en studieclubjes te bestuderen
Werkwoord	Het essay afkraken omdat de mensen erachter geen klimaatonderzoekers zijn is juist een voorbeeld van het lage niveau van het debat
Adverbialen	Nicole dit is een slap verhaal
Affix	Deze dame is knetter gek net zoals het artikel!
Overig	Dit artikel is het zoveelste dat stijf staat van de gemeenplaatsen (telwoord)
	Je kapsel en bril zijn weinig onderscheidend (telwoord)

Intensiverende stijlfiguren

Voorbeelden van intensiverende stijlfiguren uit dit corpusonderzoek zijn weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2. Intensiverende stijlfiguren

Type intensiveerder	Voorbeelden intensiveerders uit corpus
Ironie	In 90% van de tekst gaat het over de ander en hoe ‘ slecht ’ de ander is
Overig	Iedereen is daar wel van overtuigd zo langzamerhand (hyperbool) Ik zou me als Volkskrant eens achter de oren krabben wie er columnruimte krijgt (uitdrukking) Heb je nu geen enkel gevoel van fatsoen? (retorische vraag)

Intensiverende typografie

Voorbeelden van intensiverende typografie uit dit corpusonderzoek zijn weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3. Intensiverende typografie

Type intensiveerder	Voorbeelden intensiveerders uit corpus
Typografie	Ik zeg DRIE KEER (kapitalen) Dat ligt toch écht aan de leerlingen mevrouw (accent) He he... Arts naar m’n hart!!! (leestekens)

Bij taalintensivering kan er ook sprake zijn van een dubbele intensivering. Bijvoorbeeld omdat een in kapitalen geschreven woord zelf ook een intensiveerder was (zoals SCHANDALIG). Hierbij werden er meerdere niveaus van taalintensivering toegepast in een reactie om kracht bij te zetten. In dit geval werd de intensivering op beide categorieën gecodeerd. Echter, de genoemde categorieën zijn niet altijd per definitie intensiverend. De categorieën kunnen ook in een tekst voorkomen zonder taalintensiverend te zijn. Woorden als ‘goed’ en ‘slecht’ zijn bijvoorbeeld niet per definitie taalintensiverend. Om te bepalen of een

reactie taalintensiverend was, is er bij iedere reactie gekeken of er de mogelijkheid was tot het formuleren van een afgezwakte variant (Liebrecht, 2015). Indien deze mogelijkheid er was, dan pas werd er geconcludeerd dat het woord taalintensiverend was gebruikt.

Intercodeurbetrouwbaarheid

Bij contentanalyse is het van belang om een goede consistentie tussen de codeurs te hebben. Dit wordt de intercodeurbetrouwbaarheid genoemd. Om hier aan te voldoen zijn er gezamenlijke sessies gehouden en heeft er vooraf een oefensessie plaatsgevonden. In totaal hebben er tien codeurs aan het corpusonderzoek deelgenomen. Voor de oefensessie hebben de codeurs eerst onafhankelijk van elkaar verschillende teksten geanalyseerd (zie Bijlage 1, Figuur 1). Tijdens de daadwerkelijke oefensessie waren er twee rondes van toepassing. In de eerste ronde hebben de codeurs de woorden en/of zinsdelen die voor hen taalintensiverend waren gecodeerd. In de tweede ronde is er gekeken naar wat voor soort taalintensiveerder er van toepassing was (intensiverende woordsoorten, intensiverende stijlfiguren, intensiverende typografie). Vervolgens zijn de geanalyseerde teksten van elkaar nagekeken en op die manier werd iedere reactie twee keer onafhankelijk beoordeeld. Na het analyseren vond er eerst een overleg plaats om te kijken waar de codeurs het niet met elkaar over eens waren. Het doel van dit overleg was om, indien de codeurs het ergens niet over eens waren, het wel met elkaar eens te worden. Wanneer de codeurs het niet met elkaar eens konden worden na overleg, werd het betreffende aspect buiten beschouwing gelaten. In dit onderzoek zijn de codeurs na ieder overleg tot een overeenstemming gekomen. Het overleg tussen de codeurs was noodzakelijk voor de betrouwbaarheid van het corpus. Door grote verschillen tussen de beoordelingen zou de betrouwbaarheid van het corpus negatief beïnvloed kunnen worden. Een verschil was groot wanneer er meer dan twee punten verschil zat in de beoordeling van de eerste en tweede codeur, bijvoorbeeld in het geval dat de eerste codeur een reactie beoordeelde met 2 en de tweede codeur met 5.

Een vergelijkbare methode is toegepast tijdens het coderen van het daadwerkelijke corpus. Eerst werd er beoordeeld of de reactie negatief of positief was (op een schaal van 1 tot 10), dit was het sentiment. Vervolgens werd er gekeken wat de codeur taalintensiverend vond in de eigen gevonden reacties en in die van de volgende codeur. De volgorde van de codeurs werd bepaald door de achternamen van de codeurs op alfabetische volgorde te zetten. De onderlinge betrouwbaarheid van de beoordelingen van de sentimentcores werden vervolgens getoetst. Hiervoor werd een Cohen's Kappa (k) berekend. De Cohen's Kappa (k) bleek zeer laag, waardoor het corpus als niet betrouwbaar werd geacht. Om deze reden is besloten het

sentiment in twee categorieën te verdelen, waarbij een reactie als negatief werd gezien bij een beoordeling van 1 tot 5 en als positief bij een beoordeling van 6 tot 10. Vervolgens is opnieuw de Cohen's Kappa (k) berekend. De Cohen's Kappa (k) werd als betrouwbaar gezien bij een score van 0.5 of hoger. Wanneer de score lager was dan 0.5 vond er een overleg plaats tussen de codeurs wat uiteindelijk tot een nieuwe beoordeling en zo ook tot een nieuwe betrouwbare Kappa score leidde.

Als tweede en laatste stap werden de reacties beoordeeld op het gebruik van intensiverders (intensiverende woordsoorten, intensiverende stijlfiguren en intensiverende typografie). Per reactie werd er geteld hoe vaak een intensiveerder voorkwam. Dit werd ingevoerd in SPSS. Ook hier beoordeelde iedere codeur de eigen reacties en werden de eigen reacties beoordeeld door de volgende codeur. Vervolgens werd ook hier de Cohen's Kappa (κ) berekend en vond er overleg plaats wanneer deze lager dan 0.5 was. Na het aanpassen van de beoordelingen werden er nieuwe Kappa scores berekend om te controleren of alles een betrouwbaarheidsscore van 0.5 of hoger had. Volgens Liebrecht (2015) geeft deze manier van werken een zuiver beeld. Potter en Levine-Donnerstein (1999) beargumenteren daarnaast dat een corpusanalyse met twee codeurs werkbaar is, omdat de analyse van de tweede codeur dan als het ware getoetst wordt aan de codering van de eerste codeur.

Cohen's Kappa (κ)

Zoals hiervoor reeds kort is besproken kon er doordat alle content twee keer is beoordeeld, een intercodeurbetrouwbaarheidstest worden uitgevoerd. In dit onderzoek werd voor alle variabelen de Cohen's Kappa (κ) gebruikt en werd de data als betrouwbaar gezien vanaf $\kappa = > 0.50$. De intercodeurbetrouwbaarheid voor de verschillende variabelen zijn als volgt:

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Sentiment was acceptabel: $\kappa = .56, p < .001$

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende woordsoorten Zelfstandig naamwoorden was adequaat: $\kappa = .70, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende woordsoorten Werkwoorden was adequaat: $\kappa = .70, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende woordsoorten Adverbs was adequaat: $\kappa = .71, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende woordsoorten Affixen was acceptabel: $\kappa = .62, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende woordsoorten Overig was adequaat: $\kappa = .72, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende Stijlfiguren Ironie was adequaat: $\kappa = .74, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende Stijlfiguren Overig was acceptabel: $\kappa = .69, p < .001$.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverende Typografie was adequaat: $\kappa = .79, p < .001$.

Statistische toetsing

Om de data uit het corpus te analyseren en resultaten te verkrijgen, zijn Chi-kwadraattoetsen (hierna: χ^2 -toets) en t -toetsen uitgevoerd. De χ^2 -toets is een *non-parametric* (distributievrije) tool, ontworpen om groepsverschillen te analyseren wanneer de afhankelijke variabele op een nominaal niveau wordt gemeten (McHugh, 2013). In dit onderzoek zijn χ^2 -toetsen uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op deelvraag één (“In welke mate verschilt het sentiment in onlinereacties op een standpunt van een vrouwelijke en mannelijke opiniemaker?”) en drie (“In welke mate worden er verschillende taalintensiveerders gebruikt in reacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers?”). Bij het uitvoeren van de χ^2 -toetsen werd iedere keer onder het kopje ‘Cell Display’ onder percentages het vakje ‘columns’ aangevinkt. Op die manier hield de χ^2 -toets automatisch rekening met percentuele verschillen in plaats van frequenties.

De t -toets vergelijkt gemiddelden van variabelen met elkaar. Wanneer er voor een t -toets gekozen wordt kan er een Paired samples t -test en een Independent samples t -test worden uitgevoerd. Bij een Paired samples t -test wordt één groep op twee momenten vergeleken. Bij de Independent samples t -test worden twee groepen met elkaar vergeleken.

Voor dit onderzoek is er een Independent samples *t*-test uitgevoerd om antwoord te geven op deelvraag twee (“In welke mate is er sprake van taalintensivering in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers?”). Bij deze *t*-toets is gebruik gemaakt van een ratio-variabele, die naar het verschil per honderd woorden keek. Deze ratio-variabele werd gemaakt door het totaal aantal intensiveringen te delen door het totaal aantal woorden en deze uitkomst te vermenigvuldigen met honderd. Het totaal aantal intensiveringen is berekend door alle taalintensivering categorieën per kolom te kopiëren naar Excel en de totale aantallen per kolom te berekenen middels een SUM formule. Vervolgens werd met deze formule de som van alle kolommen samen berekend. Het totaal aantal woorden kon berekend worden met de variabele die al in het corpus stond. Met deze berekening kwam er een nieuwe variabele bij, namelijk de variabele ‘TotaalIntensiveringen’. Deze variabele had een ratio meetniveau.

Resultaten

Verskil sentiment en geslacht opiniemaker

Er is een χ^2 -toets uitgevoerd om te toetsen of er een significant verband bestond tussen het sentiment van de onlinereacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Deze toets is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op deelvraag 1. Uit de χ^2 -toets tussen Sentiment en Geslacht bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(1) = 1.06, p = .304$). Dit betekent dat er niet significant vaker positief of negatief werd gereageerd op een vrouwelijke opiniemaker dan op een mannelijke opiniemaker. De bijbehorende resultaten zijn weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4¹. Resultaten χ^2 -toets Sentiment (positief of negatief) op Geslacht van de opiniemaker (vrouw of man) weergegeven in aantallen en bijbehorende percentages (tussen haakjes)

	Vrouw	Man	Totaal
	N = 150	N = 150	N = 300
Positief	38 _a (25%)	46 _a (31%)	84 (28%)
Negatief	112 _a (75%)	104 _a (69%)	216 (72%)
Totaal	150 (100%)	150 (100%)	300 (100%)

¹ De letter ‘a’ toont aan dat de bijbehorende waarde niet significant verschilt van alle andere waarden in diezelfde categorie met de letter ‘a’.

Aantal intensiveerders per geslacht

Een Independent samples *t*-test is uitgevoerd om antwoord te kunnen geven op deelvraag 2. Hierbij werd er getoetst of er een significant verschil bestond in het gebruik van taalintensiveerders per honderd woorden in de onlinereacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Uit de *t*-toets van het geslacht van de opiniemaker op het aantal gebruikte taalintensiveerders per onlinereactie bleek geen significant verschil te bestaan tussen de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers wat betreft het aantal gebruikte taalintensiveerders per honderd woorden ($t(298) = 1.06, p = .291$). De resultaten zijn weergegeven in Tabel 5.

Tabel 5. Gemiddelden en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de Independent samples *t*-test tussen Geslacht van de opiniemaker (vrouw of man) en aantal taalintensiveerders per honderd woorden per onlinereactie

Geslacht	Vrouw	Man
	N = 150	N = 150
Taalintensiveerders per honderd woorden	9.66 (6.23)	8.93 (5.62)

Ter aanvulling is een *t*-toets uitgevoerd om te toetsen of er wellicht per honderd woorden wel een significant verband bestond wat betreft het sentiment in reacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Uit de *t*-toets tussen Sentiment en Geslacht van de opiniemaker bleek geen significant verschil te bestaan tussen het aantal gebruikte taalintensiveerders binnen negatieve reacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers ($t(214) = 1.23, p = .220$). Daarnaast bleek er ook geen significant verschil te bestaan tussen het aantal gebruikte taalintensiveerders binnen positieve reacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers ($t(82) = .123, p = .902$). De bijbehorende resultaten zijn weergegeven in Tabel 6.

Tabel 6. De gemiddelden en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de Independent samples *t*-test tussen Sentiment (positief of negatief) en Geslacht van de opiniemaker (vrouw of man) wat betreft het aantal taalintensiveerders per honderd woorden

Geslacht	Vrouw	Man
	N = 150	N = 150
Positief sentiment	8.46 (5.25)	8.62 (6.45)
Negatief sentiment	10.06 (6.49)	9.07 (5.24)

Verskil soorten taalintensiveerders per geslacht van de opiniemaker

Er is een χ^2 -toets uitgevoerd om deelvraag drie te beantwoorden. Deze χ^2 -toets werd uitgevoerd om te toetsen of er een significant verband bestond tussen het aantal gebruikte taalintensiveerders per taalintensivering categorie in de onlinereacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Uit de χ^2 -toets tussen TypeIntensiveerder en Geslacht bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(7) = 2.83, p = .900$). De bijbehorende resultaten zijn weergegeven in Tabel 7.

Tabel 7². Resultaten χ^2 -toets van TypeIntensiveerder op Geslacht van de opiniemaker weergegeven in aantallen en bijbehorende percentages (tussen haakjes).

	Vrouw	Man	Totaal
Zelfstandig naamwoorden	163 _a (14%)	167 _a (14%)	330 (14%)
Werkwoorden	111 _a (10%)	99 _a (9%)	210 (9%)
Adverbialen	352 _a (31%)	376 _a (32%)	728 (32%)
Affixen	11 _a (1%)	13 _a (1%)	24 (1%)
Woordsoort overig	71 _a (6%)	85 _a (7%)	156 (7%)
Ironie	45 _a (4%)	43 _a (4%)	88 (4%)
Stijlfiguren overig	255 _a (22%)	248 _a (21%)	503 (22%)
Typografie	130 _a (11%)	133 _a (11%)	263 (11%)
Totaal	1138 (100%)	1164 (100%)	2302 (100%)

² De letter 'a' toont aan dat de bijbehorende waarde niet significant verschilt van alle andere waarden in diezelfde categorie met de letter 'a'.

Conclusie en discussie

Conclusie

Aan de hand van een corpusstudie is er in dit onderzoek gekeken of er een verschil bestond tussen onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Als eerst is onderzocht in welke mate er een verschil bestond tussen het sentiment van onlinereacties op een standpunt van een vrouwelijke en mannelijke opiniemaker. In dit onderzoek had 75 procent van de onlinereacties op een vrouwelijke opiniemaker een negatief sentiment, bij mannelijke opiniemakers was dit 69 procent. Echter, dit verschil was niet significant. Uit de resultaten van de χ^2 -toets bleek namelijk dat er geen significant verband bleek te bestaan tussen het sentiment van de onlinereacties en het geslacht van de opiniemaker.

Ten tweede is er onderzocht in welke mate er sprake was van taalintensiverders in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. In dit onderzoek zijn in onlinereacties op vrouwen gemiddeld 9.66 woorden per honderd woorden taalintensiverend gebruikt. Bij mannen lag dit aantal op gemiddeld 8.93 woorden per honderd woorden. Dit verschil was niet significant. Verder bleek dat bij negatieve onlinereacties op vrouwelijke opiniemakers er gemiddeld 10.06 woorden per honderd woorden taalintensiverend werden gebruikt en bij mannelijke opiniemakers gemiddeld 9.07 woorden per honderd woorden. Ook dit verschil was niet significant. Er blijkt dus geen significant verschil te bestaan tussen de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers wat betreft het gemiddelde aantal taalintensiverders per honderd woorden.

Als laatst is onderzocht in welke mate er een verschil bestond in het soort taalintensiveerders dat gebruikt werd in onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. In dit onderzoek werden er in de onlinereacties op de vrouwelijke opiniemakers meer taalintensiverende werkwoorden en taalintensiverende stijlfiguren gebruikt dan in de onlinereacties op mannelijke opiniemakers. Echter, deze verschillen waren niet significant. In de onlinereacties op mannelijke opiniemakers werd er vaker gebruik gemaakt van taalintensiverende adverbialen en overige woordsoorten (denk aan telwoorden) dan in de onlinereacties op vrouwelijke opiniemakers. Ook deze verschillen waren niet significant.

Aan de hand van bovenstaande deelvragen kan er antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde als volgt:

“Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een vrouw en man uitgedrukt in taalintensiverende middelen?”

In dit onderzoek bleken er geen significante verschillen te bestaan tussen onlinereacties op standpunten van vrouwelijke en mannelijke opiniemakers, uitgedrukt in taalintensiverende middelen.

Discussie

De resultaten van dit corpus-analytische onderzoek wijzen uit dat er statistisch geen significante verschillen bestaan tussen onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers, uitgedrukt in taalintensiverende middelen. Ondanks dat er vaker negatief gereageerd werd op een vrouw dan op een man, bleek er geen significant verschil te bestaan tussen het sentiment in de onlinereacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Ook bleken er geen significante verschillen te bestaan in het aantal en het soort taalintensiveerders dat werd gebruikt in de onlinereacties. De bevindingen van dit onderzoek sluiten dan ook niet aan bij bevindingen van eerdere onderzoeken. Hier kunnen verschillende verklaringen voor zijn.

Een eerste verklaring kan zijn dat er in dit onderzoek een vergelijking is gemaakt tussen onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers, terwijl in de literatuur alleen werd gekeken naar de bejegening van vrouwelijke opiniemakers (Lehtonen, 2013). Een andere verklaring kan zijn dat er geen gebruik is gemaakt van uitgesproken figuren, die wellicht wel uit hadden gemaakt wanneer er wordt gekeken naar het verschil in het gebruik van taalintensiveerders. Een tweede verklaring zou kunnen zijn dat er in dit onderzoek niet geselecteerd is op de etnische afkomst van de opiniemakers, waardoor hier geen conclusies over konden worden getrokken. Het onderzoek van Keats (2010) had hier wel aanleiding voor kunnen geven. In haar onderzoek benadrukt zij namelijk dat vooral vrouwen en mannen van etnische minderheden in aanraking komen met online verbaal geweld. Daarnaast werd in het artikel van Bouyeure (2019) een voorbeeldsituatie beschreven waarin ook de etnische achtergrond werd benoemd die voor een verschil in de bejegening van een opiniemaker zou kunnen zorgen. Hierbij ging het wel om vrouwelijke opiniemakers. Doordat er niet is geselecteerd op de etnische achtergrond van de opiniemakers bij het vormen van het corpus, kan het zijn dat er een vertekend beeld is ontstaan en dit tot geen significante resultaten heeft geleid. De onlinereacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers zouden namelijk eenzelfde hoeveelheid taalintensiveerders kunnen bevatten door hun geslacht en/of door hun etnische achtergrond. Voor vervolgonderzoek zou de etnische achtergrond wel meegenomen kunnen worden bij het vormen van een corpus, zodat hier meer concrete conclusies over getrokken kunnen worden.

Het huidige corpus-analytische onderzoek heeft naast bovenstaande verklaringen ook een aantal beperkingen. Een eerste beperking van het huidige onderzoek kan de grootte van het corpus zijn geweest. Er is gewerkt met slechts driehonderd reacties verzameld door tien onderzoekers. Hiervoor verzamelde iedere onderzoeker per thema (in totaal vijf) drie reacties op een vrouwelijke en drie reacties op een mannelijke opiniemaker, wat neer kwam op vijftien reacties per geslacht. Voor toekomstig onderzoek zou er gewerkt kunnen worden met een groter corpus, om zo te toetsen of dit mogelijk wel significante resultaten oplevert. Door middel van een groter corpus zouden er wellicht significante en/of meer interessante verschillen gevonden kunnen worden.

Een tweede beperking van dit onderzoek kan te maken hebben met de verzamelde onlinereacties. In dit onderzoek is geen gebruikgemaakt van uitgesproken figuren bij het vormen van het corpus. Dit heeft een oorzaak kunnen zijn voor het feit dat er geen duidelijke verschillen naar voren zijn gekomen bij het analyseren van de data. Uitgesproken figuren zijn vaak bekend in de media en de maatschappij heeft ook vaak reeds een opinie over hen. Doordat zij bewust niet mee zijn genomen bij het verzamelen van de onlinereacties kan het zijn dat hierdoor geen significante verschillen naar voren zijn gekomen. Het zou namelijk kunnen dat juist deze uitgesproken figuren van belang waren. Voor vervolgonderzoek zou een corpusonderzoek gevormd kunnen worden waarbij alleen gebruik wordt gemaakt van uitgesproken figuren. Hiermee zou de focus gelegd kunnen worden op bepaalde typen die veelal in de media voorkomen en waar de maatschappij hoogstwaarschijnlijk al een opinie over heeft. Op die manier zou er een betere vergelijking kunnen worden gemaakt tussen de behandeling in onlinereacties van vrouwelijke en mannelijke opiniemakers waarbij gebruik wordt gemaakt van taalintensiverende middelen.

Ten derde kan het een beperking zijn geweest dat de onderzoekers niet wisten wat het precieze standpunt van de deelnemer was die op de opiniemaker reageerde. Echter, dit zal altijd een beperking kunnen zijn, zelf bij mondelinge communicatie.

Voor dit onderzoek zijn geen afspraken gemaakt over de thema's bij het vormen van het corpus. Dit kan een vierde beperking zijn geweest van het onderzoek. Deze keuze kan er namelijk voor hebben gezorgd dat er niet voldoende gevoelige thema's zijn meegenomen in het corpus en daarmee in de analyse van de data. Voorbeelden van thema's die in dit corpus zijn gebruikt zijn thema's als de gele hesjes, de luizenmoeder, #MeToo, het pensioenstelsel, het leenstelsel, toerisme Amsterdam, et cetera. Door deze variëteit kan de vergelijking van de reacties op de vrouwelijke en mannelijke opiniemakers wellicht niet voldoende zijn geweest om uitspraken te doen over het verschil in het gebruik van taalintensiverende middelen in de

verzamelde reacties. Anderzijds was door deze variëteit aan onderwerpen het onderzoek wel generaliseerbaar. Voor vervolgonderzoek zou er een corpusonderzoek gevormd kunnen worden waarbij gebruik wordt gemaakt van één of twee onderwerpen. Hierdoor kan de focus gelegd worden op één of twee gevoelige thema's, waardoor er een betere vergelijking zou kunnen worden gemaakt tussen de behandeling van vrouwen en mannen in reacties in online discussies. Het onderzoek zal dan wel beperkt generaliseerbaar zijn.

Een laatste beperking kan liggen bij de onderzoekers zelf. Doordat er gewerkt is met tien onderzoekers, kan het zijn dat dit de betrouwbaarheid van het onderzoek heeft aangetast. Tien verschillende onderzoekers betekent ook tien verschillende manieren van kijken. Dit kan van invloed zijn geweest bij het selecteren en coderen van de onlinereacties. Voor vervolgonderzoek zouden er vooraf meerdere oefensessies kunnen worden gehouden en betere afspraken worden gemaakt, om meerdere vormen van subjectiviteit zo klein mogelijk te houden. Voor dit laatste zou in vervolgonderzoek ook gekozen kunnen worden om te werken met minder onderzoekers. Beide methoden zouden wellicht positief van invloed kunnen zijn op de betrouwbaarheidsscore en resultaten.

Verder zou er in toekomstig onderzoek nader onderzoek kunnen worden gedaan naar cyberpesten van vrouwen. Keats (2010) beweerde namelijk dat vrouwen over het algemeen vaker cyberpesterijen rapporteren. In vervolgonderzoek zou kunnen worden getoetst of dit daadwerkelijk zo is en zo niet of het dan wellicht hun gevoel is of dat vrouwen zich wellicht sneller geïntimideerd voelen dan mannen.

Afsluiting

Dit onderzoek laat zien dat de behandeling van vrouwen en mannen in reacties in online discussies niet altijd statistisch significant van elkaar verschilt, wat wel een populaire gedachte in de publieke opinie blijkt te zijn (Linneman & Melchior, 2017; Lehtonen, 2013; Keats, 2010). Dit onderzoek kan daarom een toevoeging zijn aan bestaand en toekomstig onderzoek naar de behandeling van vrouwen en mannen in online discussies. Belangrijk is dat onderzoekers aan de hand van dit onderzoek er op worden gewezen dat het verschil in de online behandeling van vrouwelijke en mannelijke opiniemakers aan verschillende factoren kan liggen en ook niet altijd van toepassing is.

Literatuurlijst

- Belk, R. W. (2013). Extended self in a digital world. *Journal of Consumer Research*, 40(3), 477-500.
- Bouyeure, L. (2019). De aanval op Ilhan Omar is exemplarisch voor de online haat tegen vrouwen. *de Volkskrant*. Geraadpleegd van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/de-aanval-op-ilhan-omar-is-exemplarisch-voor-de-online-haat-tegen-vrouwen~bad3686d/>
- Bowers, J.W. (1963). Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs*, 30(4), 345-352. doi: 10.1080/03637756309375380
- Ellison, H. B., Hancock, J. T., & Toma, C. L. (2011). Profile as promise: A framework for conceptualizing veracity in online dating self-presentations. *New media & Society*, 14(1), 45-62. doi: 10.1177/1461444811410395.
- Hoeken, H. (2005). Overtuigende taal. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 27(2), 139-150.
- Keats Citron, D. (2010). *The Offensive Internet: Speech, Privacy, and Reputation*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lehtonen, S. (2013). "Listen girl. Hitler is dead." – Reception of a female public intellectual on Finnish online discussion forums. *Tilburg Papers in Culture Studies*. Paper 46. Geraadpleegd van www.tilburguniversity.edu/babylon
- Liebrecht, C.C. (2015). *Intens krachtig. Stilistische intensiveerders in evaluatieve teksten*. (proefschrift). Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen.
- Liebrecht, C.C., Hunstinx, L., & Van Mulken, M. (2012). Waarom goed niet goed genoeg is – Onderzoek naar de kracht van positieve en negatieve evaluaties. *Papers of the Anéla 2012 Applied Linguistics Conference*. Delft: Eburon Uitgeverij B.V.
- Linneman, E., & Melchior, M. (2017, 3 maart). Zo gaan vrouwelijke opiniemakers om met online haat en intimidatie. *de Volkskrant*. Geraadpleegd van https://www.volkskrant.nl/wetenschap/zo-gaan-vrouwelijke-opiniemakers-om-met-online-haat-en-intimidatie~b1764a77/?utm_source=facebook&utm_medium=social
- Manovich, L. (2002). *The language of new media*. London: MIT Press.
- McHugh, M.L. (2013). The Chi-square test of independence. *Biochemia Medica*, 23(2), 143-149. doi: 10.11613/BM.2013.018
- Merens, A. (2003). *Midden in de media* (Werkdocument No. 93). Geraadpleegd op 21 maart, van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2003/Midden_in_de_media

- Pander Maat, H. (2004). Wervend taalgebruik in persberichten – werkt het? Hoe journalisten omgaan met persberichten in de luchtvaartsector. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 26, 207-223.
- Potter, W.J., & Levine-Donnerstein, D. (1999). Rethinking validity and reliability in content analysis. *Journal of Applied Communication Research*, 27(3), 258-284. doi: 10.1080/00909889909365539.
- Renkema, J. (1997). *Geïntensiveerd taalgebruik: een analyseschema*. In H. van den Bergh, D. Jansen, N. Bertens & M. Damen (Red.), *Taalgebruik ontrafeld* (pp. 495-504). Dordrecht: Foris Publications.
- RTLNieuws. (2019, 22 februari). Helemaal losgaan in de Facebook-comments: waarom? 'Er is te weinig context'. Geraadpleegd van <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/4617851/haat-comments-en-oordelen-wedenken-dat-facebook-gaat-om-opinie>
- Schellens, P.J. (2006). Bij vlagen loepzuiver, over argumentatie en stijl in betogende teksten. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 28(4), 346-360.
- Schellens, P.J. (2013). *De toon van het debat*. Afscheidsrede 11 januari 2013. Nijmegen: RU Nijmegen.
- Schoondorp, M. (2010). *Sociale media en de kansen voor het onderwijs*. Den Haag: Winkwaves Den Haag.
- Suler, J. (2005). Contemporary media forum – The online disinhibition effect. *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 2(2), 184-188. doi: 10.1089/1094931041291295
- Thijssen, P. (2008). Het is stil waar het nooit waait: Online politieke fora als bakermat van publieke opinie. *Res publica: tijdschrift voor politieke wetenschappen*, 50(2), 169-178.
- Van Mulken, M., & Schellens, P.J. (2012). Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen. Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34(1), 26-53. doi: 10.5117/TVT2012.1.OVER418
- Verheijen, L. (2017). WhatsApp with social media slang? Youth language use in Dutch written computer-mediated communication. In D. Fišer & M. Beißwenger (Red.), *Investigating Computer-Mediated Communication: Corpus-Based Approaches to Language in the Digital World* (pp. 72–101). Ljubljana: Ljubljana UP.